

מסורת הש"ס

(א) וּבְחִים כֵּט, (ב) וּבְחִים סָהֲרִין כֵּט, (ג) וּבְחִים שָׁס (נדריס ל,ד), (ד) יַעֲמֹת קוּ. קדושין מט: ב"ב מת. ערכין כה, (ה) וְחֹלִין קִלְטוּ, (ו) מְגִילַת ת. קינין פ"א מ"א חולין קלנט, (ז) [תמורה יח: ע"ש], (ח) עֲדֻת פ"ו מ"ו תמורה יח, (ט) [תמורה שס,י] (י) [וְאֵל פִּרְשָׁה ח, (כ) עֲרֻבִין ל"ז, (ל) ג'ל' סתב פו, (מ) ת"י, (נ) וְעִיעֵי מוֹס' ב"ב מת. ד"ה יקריב],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה תשזור כי את החקה הזאת בתפליין דמוקין לה ר"ע: (ב) בא"ד וזרין לחלק. י"ב ועי' בתוס' פרק המנאל תפלין מנאל המחליק: (א) ד"ה ע"י הו' הוא כאומר הי על נדר כי כ"ל ותינת כזה נתמק: (ד) בא"ד להמחייב באחריותה אלמא דמשכחת לה:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה איהו נדר. משנה היא. וכתבנו כזה עי' בבב"ק דף סב ע"ב מזה"מ מי קמני:

הגהות מהר"י

לנרא

[א] בתוס' ד"ה יקריב וכו' ואעולות מ"ט בעי למשכחי כ"ל ועי' בתוס' מפי כרימות דף יז ע"א כד"ה או למלא:

מוסף רש"י

מבקשין ממנו ממון. ממוט. שגול (ובחים בס:) פי' כלומר מבקשים ממנו ואומר שאין לו שגול משועבדים לכתובת אשתו והיא אומרת גם כן שאין לו (ש"ס שם בשם גליון). משכבך. אשתו. (שם). בפיו זו צדקה. דמתיב (ישעיה מה) ילא מפי צדקה (נדריס ז). יקריב אותו. קרא ימירא הוא דהא כתיב צרישא דקרא זכר תמים יקריבנו (קדושין ג.) ומי למתכח יקריבנו אל פסח אבל מועד לנלוט לפי ה' (רשב"ם ב"ב פח). מלמד שכופין אותו. לקיים דברי נדרו (קדושין שם) להקריב מה שגדר ואמר הרי זו לנדר! אם מתה חייב באחריותה הואיל ומעקרא ארכינה אחתיה (חולין קלט. ובעיני' מוגילה ת. נדבה האומר הרי זו עולה. ולא קינלה עליו מוגילה ח.ח).

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה ו.

אָסוּפּוּ מַה פֿ"ל. צמורת כהניס' תני לה גזי פיוגל לא ירלה המקריב אותו לא יתשב: **מואל שפטיך** זו **מלוט עשה**. דמסתמא הכי אמר קרא מואל שפטיך קיים: **ששזור** זו **מלוט לא תעשה**. שלא תאחר כדו' אבין א"ר אילעי כל מקוס שנאמר השמר פן ואל כו' ^(א) (מנחות דף טז:): **ועשים**. על כרחך מכאן אזהרה לב"ד לטוף: **לה' אליך**. קרא ימירא הוא לדגשה לרבות דבר שבחובה: **בפיו** זו **צדקה**. קרא ימירא דריש: **יקריב אָסוּפּוּ אַל פסח אהל מועד**. יקריב אותו קרא ימירא הוא דהא כתיב צרישה יקריבנו: **חד דאמר**. עלי ולא אפרשה: **והא נדבה כתיבא**. ובקרא דכל תאחר נמי רבינן ליה בגזירה שוי: **מס או נגנב**. אם הפרישו לאחר זמן: **משכחת לה**. דאמר ולא הפריש והויא נדבה: **כגון דאמר הרי עלי עולה על מנס**. שכשאפרישנה לא תמחייב באחריותה: **כיון דבעניינא דקרבנות כתיבא**. לבל תאחר: **עובר בעשה**. על הקרבן דמתיב ובלת שמה והבאתם: **על ולד שלמים**. שהפריש בהמה מעוברת או עיברה לאחר הקדישה: **מחוסר זמן**. שמה לא עצרו עליו שמונה ימים: שהיה

זו מצות לא תעשה למה לי מלא תאחר לשלמו נפקא ועשית אזהרה לב"ד שיעשוך למה לי מיקריב אותו נפקא דתניא ^(א) ^(ב) יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת"ל לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני יחד דאמר ולא אפריש וחד אפריש ולא אקריב וצריכא דאי אשמעינן אמר ולא אפריש משום דלא קיימיה לדיבוריה אבל אפריש ולא אקריב אימא ^(א) כל הויא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה צריכא ואי אשמעינן אפריש ולא אקריב דקא משהי ליה גביה אבל אמר ולא אפריש אימא דיבוריא לא כלום הוא צריכא ומי מצית אמרת דאמר ולא אפריש והא נדבה כתיבא ותנן ^(א)היי זהו נדר האומר הרי עלי עולה ואי זו היא נדבה האומר הרי זו עולה ומה בין נדר לנדבה נדר מת או נגנב חייב באחריותו נדבה מתה או נגנבה אינו חייב באחריותה אמר רבא משכחת לה כגון ידאמר הרי עלי עולה על מנת שאיני חייב באחריותה בפך זו צדקה אמר רבא יוצדקה מיחייב עלה לאלתר מ"ט דהא קיימי עניים פשיטא מהו דתימא כיון דבעניינא דקרבנות כתיבא עד דעברי עלה ג' רגלים כקרבנות קמ"ל התם הוא דתליניהו רחמנא ברגלים אבל הכא לא דהא שכיחי עניים אמר רבא ^(א)כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בעשה מיתיבי ^(א)העיד ר' יהושע ור' פפייס ^(א)על ולד שלמים שיקרב שלמים אמר ר' פפייס אני מעיד שהיתה לנו פרה של זבחי שלמים ואכלנוה בפסח ואכלנו ולדה שלמים בחג בשלמא בפסח לא אקרבוה אימור דמחוסר זמן הוה אלא ולדה בעצרת הויכי משהי לה ועברי עליה בעשה אמר רב זביד משמיה דרבא ^(א) כגון שהיה

מלות עשה ע"כ דלא כר"ע וההיא דר"ל דיומא לא קיימי ומיהו לא יתכן כלל לאוקמיה דלא כר"ע דמשנה היא בפ"ק דכריתות (דף ב.) וסוגיא דשמעתא משמע בגמ' (דף ג.) דלמא כר"ע דקמי אוז ולא קמי ידעוני ^(א) וזרין לחלק בזהיא דר' יוחנן דלא דמיא לשאר השמר דעשה: **בפיו** זו צדקה. דמתיב ילא מפי צדקה (ישעיה מה): **יְקַרִּיב־ אוֹתוֹ מִלֵּמַד שְׂכּוּפִין אוֹתוֹ**. כל מלות עשה נמי כופין כדאמר בפרק ^(א) וערה שנפתתה (מכות דף מט: ושם) מכן אותו עד שחא נפשו והא דליצטרין קרא הכא משום דסלקא דעמא דאין כופין כאן לפי שכתוב לרצונו וא"ת הא דתנן פרק האומר משקלי (ערכין דף כה). חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן חייבי עולות ושלמים ממשכנין אותן הי"ד אי מקמי דלמא לירי כל תאחר אפי' עולות ושלמים נמי לא ואי דעבר צצל תאחר אפי' חטאות ואשמות נמי וי"ל דלעולם צשלג עבר עדיין אלא דחוינן שהוא מתענל להציא ^(א) ונומולא הוצאות חנם שלא לצורך כדי שלא ישאר צידו מה לקנות] ולהכי ממשכנין ואם אין מוצאין בהמה למשכנו אז כופין כדקאמר הכא וא"ת ואעולות מ"ט [וא] (לא) צעי למשכני טפי מחטאות ואשמות והא בפ"ק דובחים (דף ו.) אמר דעולות נמי מכפריס אחייבי עשה י"ל כיון דלמרינן צעלמא (יומא דף פו.) שאם עשה תשובה לא זו משם עד שמוחלין לו הרי בתשובה מתכפר ולא דמי לחטאות ואשמות ^(א): **חָךְ דאמר וְאֵא אַפְרִישׁ**. נראה לי דמשני כך שהרי הקשה מעשה ומלא תעשה ומעשוי נראה בכל חד רוצה ב' פסוקים ותרי למא לי ומשני לריבי בכל חד תרי קראי דחד תרי קרא אלא גלל אמר ולא אפריש וקרא השני אלא גלל אפריש ולא אקריב ופרין מי מנית אמרת דאמר ולא אפריש והא נדבה כתיבא ביה ותנן כו' פירושו כך נ"ל היאך מוקמת העשה והלא תעשה והעשוי אנדבה דקראי דאמר ולא אפריש הא אותן ג' עניינים עשה ולא תעשה ועשוי נראה דקאי לנדבה כמו לנדר שהרי באותו קרא כתיב נדבה כדאמר לעיל נדבה כמשמעה ואין מני היות קאי אמר ולא אפריש לנדבה הא זה איפכא מזה שהרי אמר ולא אפריש אינו אומר הרי זו אנדבה הוא כאומר הרי עלי ^(א) כזה נדר שהרי אינו מופריש אז וגדשה פירושה היא דאמר הרי זו ומפריש צאותה שעה דתמן אחיה וכו' ומשני משכחת לה דאמר ולא אפריש דמשמע נדר משכחת לה תרתי אפי' ננדבה כגון דאמר הרי עלי עולה על מנת שלא תאחייב באחריותה כשאומר הרי עלי הוא כמו נדר ורואה לעשות נדבה כשמצטר צו דין נדבה צאומר דלינו חפץ להתחייב באחריותה ^(א) (א) אלא דמשכחת לה דאמר ולא אפריש כמו האומר הרי עלי ועל כל זאת היא ננדבה שהרי רואה שלא יתחייב באחריותה כנדבה: **אִירְוֶה נדר**. ^(א) משנה היא בפ"ק (משנה ה') דקיינן: **עַל מַנָּה שְׁאֵל אֶתחִיִּב באַחֲרִיּוּתָהּ**. לא דמי למתנה על מה שכתוב בתורה:

ועשית אזהרה לבית דין שיעשור, הא מיקריב אותו לרצונו נפקא, דתניא הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. ופרקינן חדא קרא בדאמר הרי עלי כך וכך ולא הפריש, שכופין אותו להפריש. ואחר שהפריש ולא הקריב שכופין אותו להקריב. והני תרתי למא לי. צריכא, דאי אשמעינן אמר הרי עלי ולא הפריש שכופין אותו, משום דלא קיימיה לדיבוריה כול'. ומי מצית אמרת דאמר ולא הפריש, והא נדבה כתיב' ביה, ותנן איהוה נדר האומר הרי עלי עולה כול'. ופרקי רבא כגון דאמר הרי עלי עולה על מנת שאיני חייב באחריותה. בפיו זו צדקה. שנאמר בי נשבעתי צא מפי צדקה. אמר רבא וצדקה מיחייב עלה לאלתר דהא קיימי עניים. אמר רבא כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בעשה. מיתיבי אמר רב פפייס מעידינן שהיתה לנו פרה של זבחי שלמים ואכלנוה בפסח ואכלנו ולדה שלמים בחג, ואמרין בשלמא בפסח לא אקרבוה, אימור לא מלו ליה תמניא יומי, אלא בעצרת הויכי משהי לה ועברי בעשה. ופרקי רב זביד כגון

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה ו.

מִדְּבַן עֲזַאי נִפְקָא. צסוף פ"ב דובחים (דף כט.) פליג ר' אלעזר אכן עזאי ודריש דאותו צוצח הוא מדבר ואינו מדבר בכהן אכל רוצה ליישב כאן אליבא דבן עזאי וכולה סוגיא מסיק התם כמו בשמעתי וק"ק שהרי התם דוחק ליישב מילתא דלחריס אליבא דבן עזאי ובתמורה צסוף אלו קדשים (דף כא: ושם) גבי ר' יוסי היה אומר ג' דברים משום ג' זקנים משמע דבן עזאי דמוקי היקישא דמעשר לזכור מה צכור אינו נאכל אלא לפניס מן אלה צכור אלא לפניס מן החומה אף מעשר אינו נאכל אלא לפניס מן החומה לית ליה דלחריס וקאמר ולרבינן דמפקי ליה לטעמא אחרינא צכור שאינו נפסל משנה לחצרתה מנא להו ומיהו אין לחוש אם הש"ס הולך ומיישב בכל ענין: **אֵא"כ מבקשים ממנו ממון ואין**. ^(א) צסוף פרק שני דובחים

(דף כט:.) פי' בקונט' ממון של גול אכל נרא' דמיייר צנדר כדמוכח בפרק צמה מדליקין (שבת דף לז: ושם) דתניא ר' נתן אומר צעון נדרים מתה אשתו של אדם שנאמר אם אין לך שלם למא יקם משכנך מתמתקין והא דדריש הכא כך חטא ולא צאשתך חטא מיייר צמשלם אח"כ אלא שעבר צכל תאחר: **וְאֵן מִצְוֹת עֲשֵׂה**. דמתיב והיואל מפיכס תעשו (נמדבר לב):

המואל תפילין (עירובין דף נז. ושם) גבי הא דמוקים ושמרת את החקה הזאת ^(א) דמוק' ר"ע צפסק דאפ"ה פסק זו מלות עשה משום דהשמר דעשה עשה וכן צפרק בתרא דיומא (דף פא.) גבי הא דאמר ר"ל מפני מה לא נאמר אזהרה צעינו משום דלא אפשר דהיכי ליכתוב ופרין ולכתוב השמר צעינו ומשני השמר דעשה עשה והאי נמי השמר דעשה הוא שיסלם מה שגדר ועשה מואל שפטיך וי"ל דתפלין לאחר שקיעת החמה דקאי אעשה דגמרת תפלין הוי עשה אכלל תשזור דהכא קאי אלא תאחר דלעיל מיינה שישזור שלא יאחר ולר' יוחנן דאמר צסוף הקומץ רבה (מנחות דף לו: ושם) גבי מניח תפלין לאחר שקיעת החמה דהשמר דעשה לאו הוא ההיא דפסח ומילה דעשה

דאמר נאמר נדרו שהוא כשר ומרצה, מדבן עזאי נפקא, דתניא כי עזאי אומר כתיב ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמים ביום השלישי לא ירצה, ובתיב ביה המקריב אותו, אותו בלא ירצה, כלומר, זה הפיוגל הוא בלא ירצה, דרייק המקריב ^(א) ככאן פירש בלא ירצה, אבל בכל מקום המקריב שהוא הוויב הוא החייב ולא הובח. ופרקינן לא תימא כך חטא ולא בקריבך חטא, אלא אימא כך חטא ולא באשתך חטא. איך אשתו של אדם מתה ועשית כול'. אמר ר מוצא שפתיך תשמור מוצא שפתיך תשמור זו מצות עשה, למה לי והלא כבר אפיננה מובאת שמה והבאתם שמה. תשמור זו מצות לא תעשה כדקיימא לן כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינן אלא בלא תעשה למה לי, הא בחדיא כתיב לא תאחר לשלמו.

ועשית אזהרה לבית דין שיעשור, הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. ופרקינן חדא קרא בדאמר הרי עלי כך וכך ולא הפריש, שכופין אותו להפריש. ואחר שהפריש ולא הקריב שכופין אותו להקריב. והני תרתי למא לי. צריכא, דאי אשמעינן אמר הרי עלי ולא הפריש שכופין אותו, משום דלא קיימיה לדיבוריה כול'. ומי מצית אמרת דאמר ולא הפריש, והא נדבה כתיב' ביה, ותנן איהוה נדר האומר הרי עלי עולה כול'. ופרקי רבא כגון דאמר הרי עלי עולה על מנת שאיני חייב באחריותה. בפיו זו צדקה. שנאמר בי נשבעתי צא מפי צדקה. אמר רבא וצדקה מיחייב עלה לאלתר דהא קיימי עניים. אמר רבא כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בעשה. מיתיבי אמר רב פפייס מעידינן שהיתה לנו פרה של זבחי שלמים ואכלנוה בפסח ואכלנו ולדה שלמים בחג, ואמרין בשלמא בפסח לא אקרבוה, אימור לא מלו ליה תמניא יומי, אלא בעצרת הויכי משהי לה ועברי בעשה. ופרקי רב זביד כגון

(ה) נראה דל"ל דרייק המקריב אותו פירוש ככאן צלא ינא אכל כלל מקוס וכו'.

עין משפט נר מצוה

כב א ב מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הלי טו סמג לאוין שלא:
בב ז ד מיי' שם הלי טו סמג לאוין שלא:
בר ה מיי' שם הלכה ד [ה] ופי"א מהל' נדרים הלי צ סמג עשין קבג:
בה ו מיי' שם הלכה ו (ופ"א מהל' נדרים שם) סמג שט:

בו ז מיי' פי"ח מהלכות ממונות עניינ' הלי א טוש"ע יו"ד סי' רט סעי' ג ר"ב אלפס כאן ובב"ק פי"ד דף כז.]:

בו ח מיי' פי"ד מהלכות ממונות הלי יג סמג עשין קפו:
בח ט מיי' פי"ד מהלכות ממונה הלי א סמג לאוין שמה:

תורה אור השלם

1. ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמינו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא ירשב לו פגול יקדוה ודקפוש האבולת מפגנו עונה תשא: ויקרא ז יח
2. בי תדר נדר לך אלהיך לא תאחר לשלמו כי דרש ידרשנו יי אלהיך מעמר וקדוה כך דברים כג כב
3. אם אין לך שלשם לקוה יקח משכבך מתחתיו: משלי כב כו
4. מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לך אלהיך נדבה אשר דברת בפיו:

דברים כג כד
5. כי אם אל המקום אשר יבחר יי אלהיכם מכל שבטיכם לשום את שמו שם לשכון תדרשו ובאתם שמה:

דברים יב ה
6. אם עלה קרבנו מן הבקר ובה תמיס יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אותו לרצנו לפני יי: ויקרא א ג

רבינו חננאל

ואכתי מאחר נדרו שהוא כשר ומרצה, מדבן עזאי נפקא, דתניא כי עזאי אומר כתיב ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמים ביום השלישי לא ירצה, ובתיב ביה המקריב אותו, אותו בלא ירצה, כלומר, זה הפיוגל הוא בלא ירצה, דרייק המקריב ^(א) ככאן פירש בלא ירצה, אבל בכל מקום המקריב שהוא הוויב הוא החייב ולא הובח. ופרקינן לא תימא כך חטא ולא בקריבך חטא, אלא אימא כך חטא ולא באשתך חטא. איך אשתו של אדם מתה ועשית כול'. אמר ר מוצא שפתיך תשמור מוצא שפתיך תשמור זו מצות עשה, למה לי והלא כבר אפיננה מובאת שמה והבאתם שמה. תשמור זו מצות לא תעשה כדקיימא לן כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינן אלא בלא תעשה למה לי, הא בחדיא כתיב לא תאחר לשלמו.

ועשית אזהרה לבית דין שיעשור, הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. ופרקינן חדא קרא בדאמר הרי עלי כך וכך ולא הפריש, שכופין אותו להפריש. ואחר שהפריש ולא הקריב שכופין אותו להקריב. והני תרתי למא לי. צריכא, דאי אשמעינן אמר הרי עלי ולא הפריש שכופין אותו, משום דלא קיימיה לדיבוריה כול'. ומי מצית אמרת דאמר ולא הפריש, והא נדבה כתיב' ביה, ותנן איהוה נדר האומר הרי עלי עולה כול'. ופרקי רבא כגון דאמר הרי עלי עולה על מנת שאיני חייב באחריותה. בפיו זו צדקה. שנאמר בי נשבעתי צא מפי צדקה. אמר רבא וצדקה מיחייב עלה לאלתר דהא קיימי עניים. אמר רבא כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בעשה. מיתיבי אמר רב פפייס מעידינן שהיתה לנו פרה של זבחי שלמים ואכלנוה בפסח ואכלנו ולדה שלמים בחג, ואמרין בשלמא בפסח לא אקרבוה, אימור לא מלו ליה תמניא יומי, אלא בעצרת הויכי משהי לה ועברי בעשה. ופרקי רב זביד כגון

(ה) נראה דל"ל דרייק המקריב אותו פירוש ככאן צלא ינא אכל כלל מקוס וכו'.